

ტურიზმი, საქართველოს ეკონომიკის მნიშვნელოვანი სექტორი

ბიული გიგუაშვილი

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი, სსიპ გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის პროფესორი, საქართველო

საკვანძო სიტყვები: ეკონომიკური პოლიტიკა, მდგრადი განვითარება, ტურიზმის სტრატეგია

საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიის თანახმად, მთავრობის მთავარ მიზანს წარმოადგენს ისეთი ეკონომიკური პოლიტიკის ფორმირება და განხორციელება, რომელიც უზრუნველყოფს ქვეყნის მდგრად განვითარებას; გარემოსდაცვითი თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვას და „მწვანე“ ეკონომიკის განვითარებას; ინოვაციური და თანამედროვე ტექნოლოგიების განვითარების მიზნით, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების წახალისებას. მდგრადი განვითარება წარმოადგენს ეკონომიკური ზრდის ისეთ ფორმას, რომელიც უზრუნველყოფს საზოგადოების კეთილდღეობას, პირობების შექმნას გრძელვადიანი ეკონომიკური განვითარებისათვის – გარემოს დაცვის საკითხების მაქსიმალური გათვალისწინებით. 2015 წლის 25 სექტემბერს გაეროს 193 წევრი ქვეყანა შეთანხმდა მდგრადი განვითარების დღის წესრიგის დოკუმენტზე, სათაურით – „ჩვენი სამყაროს გარდაქმნა: 2030 წლის დღის წესრიგი მდგრადი განვითარებისათვის“. ახალი მიზნები ორიენტირებულნი არიან მდგრადი განვითარების სამ ურთიერთდაკავშირებულ ელემენტზე: ეკონომიკურ ზრდაზე, სოციალურ ინკლუზიასა და გარემოს დაცვაზე. შესაბამისად, საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკაც სამ უმთავრეს პრინციპს ემყარება. პირველი პრინციპი ეკონომიკის რეალური (წარმოების) სექტორის განვითარებაზე ორიენტირებული სწრაფი და ეფექტიანი ეკონომიკური ზრდის უზრუნველყოფაა, რაც განაპირობებს ქვეყანაში არსებული ეკონომიკური პრობლემის გადაჭრას, სამუშაო ადგილების შექმნასა და სიღარიბის დაძლევას. მეორე პრინციპია ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის ხელშემწყობი ეკონომიკური პოლიტიკის გატარება, რაც გულისხმობს მოსახლეობის საყოველთაო ჩართულობას ეკონომიკური განვითარების პროცესში (დიასპორის, მიგრანტების, ეთნიკური უმცირესობების და სხვა ჯგუფების ჩათვლით), ეკონომიკური ზრდის შედეგად საზოგადოების თითოეული წევრის კეთილდღეობას, მათ სოციალურ თანასწორობასა და მოსახლეობის ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებას. მესამე ძირითად პრინციპს ეკონომიკური განვითარების პროცესში ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენება, ეკოლოგიური უსაფრთხოებისა და მდგრადობის უზრუნველყოფა და ბუნებრივი კატაკლიზმების რისკების თავიდან აცილება წარმოადგენს. [1]

ევროკავშირში ინტეგრაცია საქართველოს საგარეო და საშინაო პოლიტიკის ქვაკუთხედი. საქართველოს მთავრობა მოწოდებულია განუხრელად დაიცვას ქვეყნის დემოკრატიული განვითარების კურსი და უზრუნველყოს

საერთო ევროპული ფასეულობების მტკიცე მხარდაჭერა, რაც ევროკავშირთან დაახლოების საფუძველი გახდება. შესაბამისად, უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება „საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების“ ეფექტიან განხორციელებას. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულება, ამ გაერთიანებაში პოლიტიკურ ასოცირებასთან ერთად ითვალისწინებს ეკონომიკური ინტეგრირების ხელშეწყობასაც, საქართველოს ჩართულობის ზრდას ევროკავშირის სტრატეგიებში, პროგრამებსა და ორგანიზაციებში; ამასთან, ევროკავშირი თავის წვლილს შეიტანს საქართველოს ეკონომიკის გაძლიერებაში და ინსტიტუციონალურ სტაბილურობაში; ასოცირების შეთანხმების 301-ე პარაგრაფი აცხადებს, რომ მხარეები თავიანთ ურთიერთობებს ააგებენ და გააძლიერებენ, მდგრადი განვითარების გრძელვადიანი მიზნის გათვალისწინებით. [2]

საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია „საქართველო 2020“-ში აღწერილია ის პრიორიტეტები და პრობლემები, რომელთა გადაჭრა საჭიროა გრძელვადიანი, მდგრადი და ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის მისაღწევად. ეჭვგარეშეა, რომ საქართველოს განვითარებისა და კონკურენტუნარიანობის გაზრდის დიდი პოტენციალი აქვს. ეკონომიკური ზრდის მაღალ ტემპს, რომლის შედეგები მოსახლეობის ფართო ფენისთვის იქნება ხელმისაწვდომი, კონკურენტუნარიანი კერძო სექტორი უზრუნველყოფს. საქართველოს ეკონომიკა ბოლო წლების განმავლობაში პერმანენტულად იზრდება, რის საფუძველსაც ეკონომიკის ლიბერალიზაციისკენ მიმართული რეფორმები წარმოადგენს. 2006–2017 წლებში ქვეყანაში განხორციელდა 44 რეფორმა, რამაც ხელი შეუწყო ბიუროკრატიული ბარიერების აღმოფხვრას და შეამცირა საგადასახადო ტვირთი.

2016 წელს საქართველოში 2.7%-იანი ეკონომიკური ზრდა დაფიქსირდა. ეკონომიკის ზრდის მთავარი წარმართველი ფაქტორი ინვესტიციები იყო. შიდა ინვესტიციების გარდა, პოზიტიური ტენდენციები დაფიქსირდა პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მიმართულებითაც. ბოლო სამი წლის განმავლობაში საქართველოში შეინიშნება პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მნიშვნელოვანი ზრდა, რომლის მოცულობამ 2016 წელს, წინასწარი მონაცემებით, 1 645 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 5%-ით აღემატება 2015 წლის მონაცემებს. [3]

აღსანიშნავია, რომ მსოფლიო ბანკის ბიზნესის წარმოების ანგარიშის (Doing Business 2017) მიხედვით 2017 წელს

მთლიანი შიდა პროდუქტი (მშპ)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
მშპ, მლრდ ლარი	24.3	26.2	26.8	29.2	31.8	33.9
მშპ, მლრდ აშშ დოლარი	14.4	15.8	16.1	16.5	14.0	14.3
მშპ რეალური ზრდა	7.2%	6.4%	3.4%	4.6%	2.9%	2.7%
მშპ ერთ სულზე, აშშ დოლარი	3,231	3,523	3,600	3,676	3,767	3,852

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური - www.geostat.ge

საქართველო დასახელებულია როგორც რეგიონის ლიდერი ქვეყანა განხორციელებული რეფორმების კუთხით. 2006 წლის 112 ადგილიდან ამჟამად ქვეყანას ბიზნესის წარმოების სიმარტივის მაჩვენებლით 190 ქვეყანას შორის მე-16 ადგილი უკავია.

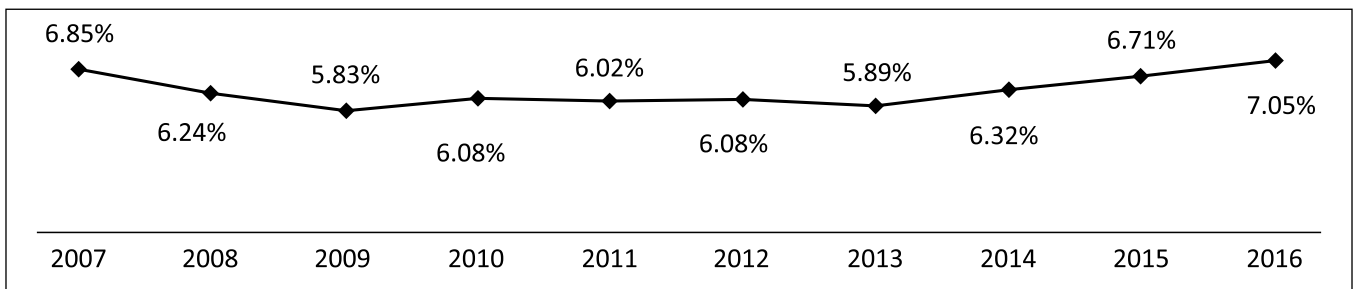
გაუმჯობესებულია რეიტინგი ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსის (The Heritage Foundation 2017) მიხედვითაც - საქართველო 2017 წელს მე-13 პოზიციაზეა 180 ქვეყანას შორის 76 ქულით. შედარებისთვის, 1996 წელს საქართველოს 123-ე პოზიციაზე იმყოფებოდა. წინსვლა აღინიშნება მსოფლიო

დონეს. აღნიშნულ ინდექსში 2016 - 2017 წლებში საქართველო 59-ე პოზიციაზე იმყოფება 138 ქვეყანას შორის, მისი სარეიტინგო ქულა კი - 4,32 შეადგენს. [4]

ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის უმნიშვნელოვანეს მაჩვენებელში - მთლიან შიდა პროდუქტში გარკვეული წილი უკავია საქართველოს ეკონომიკის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ დარგს - ტურიზმს, რომლის ხვედრითი წილი განუხრელად იზრდება და 2016 წლისათვის 7.05%-ს შეადგინა.

ბიზნესგარემოს გაუმჯობესება და ჩვენი ქვეყნის საერთაშორისო ცნობადობის ამაღლება ხელს უწყობს საქარ-

ტურიზმის წილი მთლიან შიდა პროდუქტში

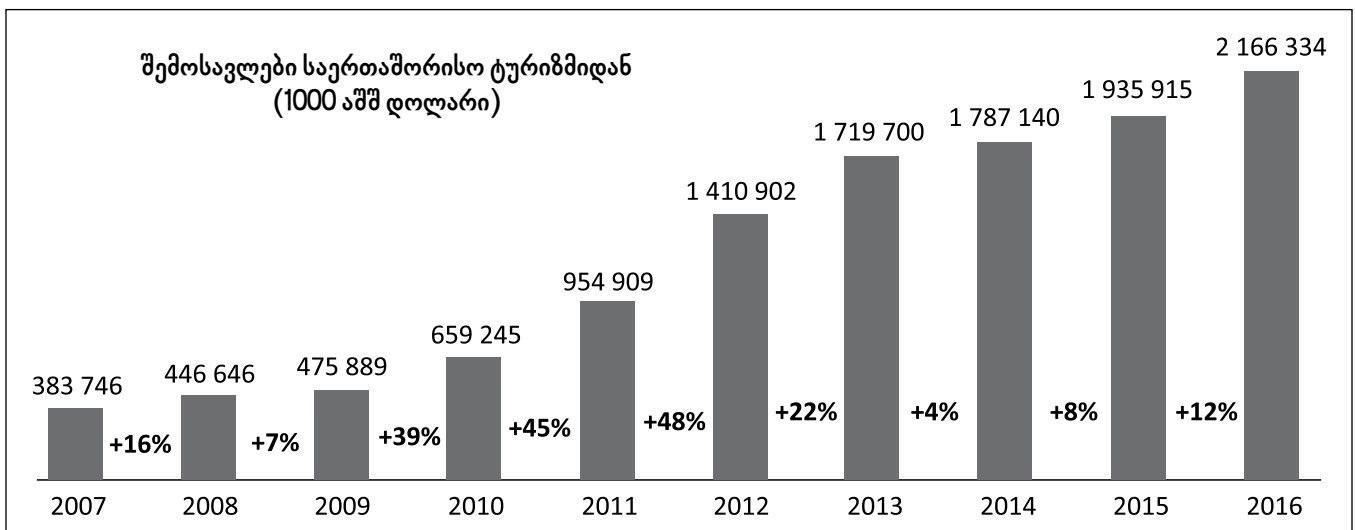

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური - www.geostat.ge

კონკურენტუნარიანობის ინდექსშიც (GCI), რომელიც ზომავს მაკროეკონომიკური გარემოს ხარისხს, ქვეყნის საჯარო ინსტიტუტების მდგომარეობას და ტექნოლოგიური მზაობის

თველოს ეკონომიკის მნიშვნელოვანი სექტორის - ტურიზმის განვითარებას. განსაკუთრებით თვალსაჩინოა ტურიზმის გავლენა ეკონომიკურ მაჩვენებლებზე, მათ შორის დასაქმებასა

შემოსავლები საერთაშორისო ტურიზმიდან (1000 აშშ დოლარი)

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური - www.geostat.ge

და საგადასახადო შემოსავლებზე. აღსანიშნავია ტურიზმის სექტორის კონტრიბუცია ეკონომიკაში უცხოური ვალუტის შემოდინების მხრივაც.

ბოლო წლების განმავლობაში საქართველოში ვიზიტორთა რაოდენობის ზრდის ტემპი ერთ-ერთი ყველაზე მაღალი იყო მსოფლიოში: საერთაშორისო მოგზაურების მთლიანი რაოდენობა თითქმის 300%-ით გაიზარდა და 2016 წელს რეკორდულ მაჩვენებელს 6.350.825-ს მიაღწია (2009 წ.:1.5 მლნ). ტურიზმიდან მიღებული შემოსავლები კიდევ უფრო სწრაფი ტემპით იზრდებოდა - 476 მილიონი აშშ დოლარიდან (2009წ) 2.16 მილიარდ აშშ დოლარამდე (2016წ.).

ზემოთ მოცემული მაჩვენებლები მკაფიოდ მიანიშნებს, რომ გასული წლების მანძილზე ვიზიტორის მიერ საშუალოდ დახარჯული თანხა მცირედით გაიზარდა, თუმცა გლობალურ საშუალო მაჩვენებელს ჯერ კიდევ მნიშვნელოვნად ჩამორჩება. ხარჯვის დაბალი ნიშნული ძირითადად ვიზიტორების წარმომავლობით არის განპირობებული. მათი დაახლოებით 83,6% მეზობელი ქვეყნებიდანაა, მხოლოდ 16,4% შემოვიდა სხვა ქვეყნებიდან. 2016 წელს განსაკუთრებით მაღალი ტემპით, 485%-ით, გაიზარდა ირანიდან შემოსული ვიზიტორების რაოდენობა, რაც საქართველოს მიერ სავიზო რეგულაციების გაუქმებას უკავშირდება. ასევე მაღალი ტემპით - 55% გაიზარდა ისრაელიდან შემოსული ვიზიტორების რაოდენობა. ევოკავშირის ქვეყნებიდან ვიზიტების რაოდენობამ 2016 წელს 263 076 შეადგინა. ევროპელი მოგზაურების წილი მთლიან რაოდენობაში 4,1%-ია, ხოლო ზრდა წინა წელთან შედარებით +8,6%.

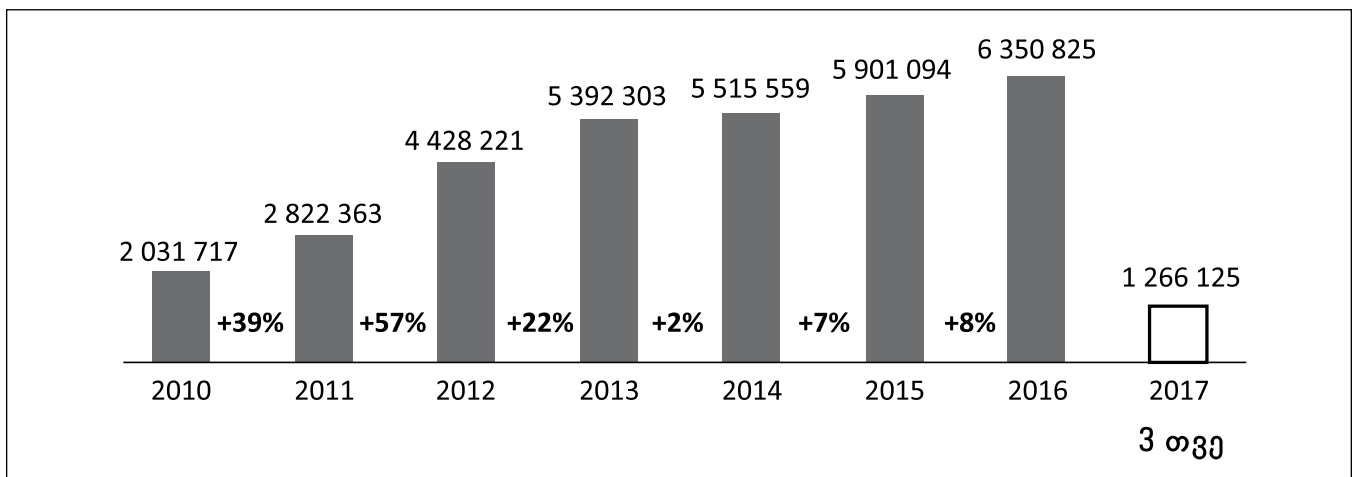
საერთაშორისო მოგზაურთა უმრავლესობა - 81% სახმელეთო ტრანსპორტით შემოდის საქართველოში, 2016 წლის მონაცემებით, საჰაერო ტრანსპორტით ვიზიტორების მხოლოდ 17% სტუმრობს ქვეყანას, სარკინიგზო ტრანსპორტზე 1% მოდის, ასევე საზღვაო ტრანსპორტითაც ვიზიტორების მხოლოდ 1% შემოდის. ყველაზე დატვირთული საზღვარია სარფი (მთლიანი საზღვრის კვეთების 20%). მას მოსდევს 18%-ით სადახლო და წითელი ხიდი 18 %-ით.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, 2016 წლის მანძილზე საქართველოში 6.35 მილიონზე მეტი უცხოეთის მოქალაქე იმყოფებოდა, რაც წინა წელთან შედარებით 7.6%-ით მეტია. ამ 6.3 მილიონი ვიზიტორიდან საქართველოში 24 საათზე მეტხანს 2.7 მილიონი უცხოეთის მოქალაქე დარჩა, ეს კი წინა წელთან შედარებით 19%-ით მეტია. საერთაშორისო კლასიფიკაციის მიხედვით, ტურისტებად სწორედ ის ვიზიტორები უნდა ჩაითვალოს, ვინც ქვეყანაში 24 საათზე მეტი ხნით რჩებიან და ქვეყნის მომსახურების სექტორს (რესტორნები, სასტუმროები და ა.შ.) იყენებენ. ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის მონაცემებით, 2016 წლისთვის 1.7 ათასი სასტუმროა რეგისტრირებული, ამ სასტუმროებში არსებული საწოლების რაოდენობა კი 57 ათასია. რეგიონების მიხედვით თბილისი ლიდერობს, აქ 14.8 ათასი საწოლი ადგილია, აჭარის რეგიონში კი 11.6 ათასი საწოლია. 2016 წლის მანძილზე გახსნილი დიდი ზომის სასტუმროებია - The Biltmore Tbilisi, Crowne Plaza, Gino Wellness და სხვები. 2016 წელს ქვეყანას 3.1 ათასი საწოლი ადგილი შეემატა.

გასულ 2016 წელს წინა წელთან შედარებით 12%-ით გაიზარდა ავიარების რაოდენობა, გადაყვანილი მგზავრების რაოდენობის ზრის მაჩვენებელი კი 2015 წელთან შედარებით +26%-ია. ვფიქრობთ, სავიაცო ბაზრის სრულყოფა და 2016 წელს საერთაშორისო მარკეტინგულ აქტივობებში დახარჯული 22. 540. 000 ლარი აუცილებლად გამოიღებს შედეგს და ხელს შეუწყობს ტურიზმის განვითარებას და შესაბამისად საბიუჯეტო შემოსავლების ზრდას. [5]

როგორც „საქართველოს ტურიზმის სტრატეგია 2025“-შია განსაზღვრული, 2025 წლისთვის საქართველო ცნობილი იქნება, როგორც მოწინავე, ყველა სეზონის, მაღალი ხარისხის ტურისტული ქვეყანა, გამორჩეული თავისი კულტურული და ბუნებრივი მემკვიდრეობით, მსოფლიო დონის მომსახურებითა და სტუმარ-მასპინძლობის უძველესი ტრადიციით. ინფრასტრუქტურაში განხორციელებული სტრატეგიული ინვესტიციების, განათლების უზრუნველყოფის, მარკეტინგისა და მსოფლიოს მასშტაბით მაღალგადახდისუნარიანი ტურის-

საერთაშორისო მოგზაურობის სტატისტიკა

წყარო: საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო

ტებისათვის უნიკალური ქართული შთაბეჭდილებების შეთავაზების გზით, საქართველო ტურიზმის დარგში არსებული კონკურენციის მოწინავე რიგებში წარმოჩინდება. [6]

სტრატეგიის მიხედვით, ვიზიტორების მიერ დახარჯული თანხის გაზრდის შედეგად ტურიზმის წვლილი საქართველოს ეკონომიკის ზრდასა და განვითარებაში მნიშვნელოვნად მოიმატებს. მეტი ყურადღება დაეთმობა ვიზიტორთა ხარისხსა და მრავალფეროვნებას, ვიდრე ვიზიტორთა რაოდენობას. აუცილებელია ტურიზმიდან მიღებული შემოსავლების გაზრდა არსებული დონიდან (1.9 მილიარდი აშშ დოლარი) 6.6 მილიარდ აშშ დოლარამდე; ყოველი ვიზიტორის მიერ საშუალოდ დახარჯული თანხის გაზრდა არსებული 328 აშშ დოლარიდან 600 აშშ დოლარამდე, რაც გაზრდის დარგის მიერ მთლიან შიდა პროდუქტში შეტანილი წილს 7.9%-მდე. ტურიზმში დასაქმებული პირების რაოდენობის გაზრდა დაახლოებით 90%-ით, არსებული 158. 515-დან 301. 284-მდე ხელს შეუწყობს უმუშევრობის მწვავე პრობლემის ნაწილობრივ დაძლევას. არანაკლებ მნიშვნელოვანია ტურიზმის სფეროში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების 63%-ით გაზრდა, არსებული 723 მილიონი აშშ დოლარიდან 1. 178 მილიონ აშშ დოლარამდე. ვფიქრობთ, ტურიზმის სტრატეგიით გათვალისწინებული ღონისძიებები რეალბასთან მიხედვით და შესაბამისად შედეგის მომტანიც. არ შეიძლება, არ აღინიშნოს შიდა ტურიზმის სტიმულირების პროექტის „გაიცანი საქართველო“ შესახებ. მნიშვნელოვანია ახალი ტურისტული ინფრასტრუქტურის შექმნა, მათ შორის ინკლუზიური ტურიზმის მიმართულებით. [6]

დადებითი მომენტი იხიც, რომ საქართველოს ევროინტეგრაციისაკენ სწრაფვა წარმატებით განვითარდა და

ევროპარლამენტმა საქართველოს ვიზალიბერალიზაცია მიანიჭა. 2017 წლის 28 მარტს გაიხსნა ევროპის საზღვარი. ვფიქრობთ, ევროპასთან უვიზო მიმოსვლა კიდევ უფრო გაზრდის ტურიზმის ინდუსტრიას და ამასთან, დამატებით შესაძლებლობებს მისცემს ჩვენი ქვეყნის მოქალაქეებს ევროპის უნივერსიტეტებში განათლების მიღების, სამედიცინო დახმარების, დასვენების, ეკონომიკისა და ბიზნესის განვითარების კუთხით.

მიუხედავად მიღწეული წარმატებებისა, ექსპერტთა დიდი ნაწილის აზრით, ტურიზმის დარგი ჯერ კიდევ ჩამოყალიბების პროცესშია. ტურიზმის განვითარების სტრატეგია მხოლოდ ორიენტირია და თუ მას არ მოჰყვა შესაბამისი ტურიზმის პოლიტიკა და მიზნობრივი პროგრამები, შედეგი არ გვექნება. საჭიროდ მიგვაჩია საქართველოში მოქმედი ტურისტული ორგანიზაციების უპირატესი ორიენტაცია „ტურისტების ექსპორტზე“; ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარება და საერთაშორისო სტანდარტებთან მისადაგება; ტურპროდუქტების რეკლამირების სრულყოფა; ტურისტული მომსახურების გაუმჯობესება და ენობრივი ბარიერით გამოწვეული კომუნიკაციასთან დაკავშირებული ხარვეზების აღმოფხვრა; ტურიზმის დარგისადმი სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერის კონკრეტული ფინანსური და საგადასახადო მექანიზმების შემუშავება;

ტურიზმის განვითარებას საქართველოსთვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს არა მხოლოდ სოციალურ-ეკონომიკური თვალსაზრისით, არამედ სახელმწიფოსა და ერის ისტორიის, მდიდარი კულტურული მემკვიდრეობისა და ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი თვითმყოფადი ტრადიციების მსოფლიოში პოპულარიზაციისათვის.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო. ეკონომიკური პოლიტიკა. <http://www.economy.ge/?page=ecopolitic&s=43>
2. საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია საქართველო 2020.
3. http://www.economy.ge/uploads/ecopolitic/2020/saqartvelo_2020.pdf
4. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=118&lang=geo
5. საქართველო მსოფლიო რეიტინგებში - http://www.economy.ge/uploads/files/2017/reitingebi/doing_business_2017_geo.pdf
6. საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაცია - 2016 წლის ანგარიში.
7. საქართველოს ტურიზმის სტრატეგია 2025 - <http://www.economy.ge/uploads/ecopolitic/turizmi/sakartvelos%20turizmis%20strategia%202025.pdf>

TOURISM AN IMPORTANT SECTOR OF GEORGIA'S ECONOMY

GIULI GIGUASHVILI

Academic Doctor of Economics, Professor
Gori State Teaching University, Georgia

KEYWORDS: ECONOMIC POLICY, SUSTAINABLE DEVELOPMENT, TOURISM STRATEGY

SUMMARY

Tourism is considered as the largest and fastest growing industry in the World. Tourism's impact on the economic and social development of a country can be enormous: opening it up for business, trade and capital investment, creating jobs and entrepreneurialism for the workforce and protecting heritage and cultural values.

This sphere can bring much profit as to private firms, also to concrete countries, Revenues from tourism sector grow on annual basis and reach record figure. Over the past 10 years, tourism is an only sector in Georgian economy that grows on annual basis. It should be also noted that tourism sector has become one of the important sources for currency inflows to the country. According to the statistics of national tourism administration, the year of 2016 and the beginning of 2017 were especially successful in terms tourist and currency inflows from tourism sector.

Tourism in Georgia is an important component of the economy of Georgia. International tourism is a rapidly growing industry. In 2015 it employed around 158,500 people, producing 6.7% of Georgia's GDP by providing US \$1.94 billion of revenue. 2015's tourists numbers reached a record high of 2,278,562 people. In 2016, international tourist arrivals increased again, reaching 2,714,773, with resultant revenue estimated to exceed US \$2 billion.

Revealed 6,350,825 international visitors arrived in Georgia last year, which is 449,731 more than the year previous. The largest number of tourists is reported to come from Azerbaijan (1,523,075, an increase of 9.3%) Second place is Armenia (1,496,246, an increase of 1.9%) followed by Turkey (1,254,089 – a decreased of 9.9% from last year). In the fourth place was Russia with 1,037,564 tourists visiting Georgia in 2016, a full 12% more than in 2015. Visits from Ukraine increased by 21.8%, amounting to 172,631 people. The latest data indicate year-on-year visitors from Europe also show positive signs; with the total number of travellers from Lithuania, Latvia, Czech Republic, Bulgaria and Germany all significantly increasing. An exceptional increase in tourism was observed from the following countries: Iran (+485%), India (+199%), Saudi Arabia (+116%), the Philippines (+89%), Oman (+75%), and China (+46%)," Chogovadze said.

The newly-established visa-free travel represents the most important achievement for Georgian citizens that will further deepen and encourage contacts, business relations and tourism.

Development of turistical business and involve in the economical service of the country is the most important and active problem of the development of market economics. For its regulating and arranging the state must do the best.